

«Geophysical Journal» — найкращий журнал України у розділі «Earth Sciences»

В.І. Старостенко, О.М. Русаков, Т.А. Амашукелі, 2022

Інститут геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України, Київ, Україна
Надійшла 10 січня 2022 р.

Протягом кількох останніх років показник імпаکت-фактора журналу Clarivate Analytics, а саме Journal Impact Factor (JIF), зазнав критики. Він свідчить про середню кількість цитувань статті, тобто має методологічні недоліки, які можуть вводити в оману при порівнянні журналів. У червні 2021 р. міжнародна наукометрична база Web of Science (WoS), а саме компанія Clarivate, запропонувала нову альтернативну нормалізовану метрику — індикатор цитування журналу Journal Citation Indicator (JCI) для кількісного оцінювання впливу журналів на розвиток науки в даній галузі знань [Davis, 2021]. JCI дозволяє оцінювати наукові журнали, для яких імпакт-фактор ще не розраховується, але які входять до Emerging Sources Citation Index (ESCI).

Показник JCI легко інтерпретувати та порівнювати за дисциплінами, крім того, він виправляє деякі недоліки показника JIF і дозволяє більш точно порівнювати журнали з різних дисциплін [Bhosale, 2021].

JCI усереднює цитування, зібране журналом за 3 роки публікацій, порівняно з 2 роками для імпакт-фактора. Він включає в аналіз журнали, які не охоплюються імпакт-фактором, у тому числі журнали з мистецтва та гуманітарних наук, регіональні журнали, а також журнали з наукових напрямів, що «розвиваються». Для наукового видання, наприклад 2021 р., JCI обчислюється за даними 2020, 2019 та 2018 років. Далі отримане число співвідноситься з рівнем цитування для певної наукової галузі [Clark, 2021]. Це дозволяє уникнути похибки при порівнянні двох різних галу-

зей науки (наприклад, з високим цитуванням у медицині та низьким цитуванням у гуманітарних науках).

JCI — простий у використанні та інтерпретації. Оцінка 1,0 — це середній показник для JCI. Він означає, що журнал, який отримав оцінку JCI 3,5, працював у три з половиною рази краще, ніж у середньому. Проте журнал, який отримав оцінку JCI 0,5, вважатиметься працюючим вдвічі гіршим за середній [Bhosale, 2021]. По суті, JCI є показником міжнародної популярності журналу, оскільки він розраховується за більш ніж 21000 публікаціями з 7000 журналів Web of Science Core Collection, у тому числі для тих, для яких немає імпакт-фактора. Це істотно збільшує кількість журналів, що популяризуються. Щоправда, як зазначалося, його можна порівнювати виключно для своїх галузей знань. Наприклад, журнали в галузях фізичних та гуманітарних наук не можна зпівставляти, оскільки кількість публікацій, динаміка цитування та інші оціночні параметри дуже різняться [Szomszorg, 2021].

Необхідно відзначити, що показник JCI — майже прямий аналог показника SNIP наукометричної бази Scopus, оскільки є нормованим за джерелами рівня цитування статті або журналу та обумовлений кількістю фактично отриманих цитат для окремої галузі знань за останні 3 роки.

Слід зазначити, що тимчасові вікна за 3 роки для розрахунку та методики оцінювання показників у Scopus та WoS схожі. Тому можна говорити про зближення методології оцінок цих двох наукометричних баз даних, тобто через деякий час, мож-

Таблиця. Індикатор цитування українських журналів у WoS по розділу Earth Sciences (Науки про Землю) [Всі українські..., 2022; Master Journal List]

Номер	Назва журналу	Місце видання	Індикатор цитування (JCI)	
			2019 р.	2020 р.
1	Geophysical Journal Геофізичний журнал	Київ	0,24	0,23
2	Mineralogical journal-Ukraine Мінералогічний журнал	Київ	0,09	0,09
3	Geodynamics Геодинаміка	Львів	0,10	0,09
4	Journal of Geology, Geography and Geoecology Журнал з геології, географії та геоєкології	Дніпро	0,08	0,12
5	Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University, series «Geology. Geography. Ecology» Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія	Харків	0,06	0,07
6	Visnyk Taras Shevchenko National University of Kyiv. Geology Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Геологія	Київ	0,08	0,08

ливо, перерахування індексованих журналів у WoS та Scopus стане дуже близьким. Якщо таке «об'єднання» відбудеться, це буде корисно для науки, оскільки у конкретного дослідника зникне необхідність двічі шукати ці бази даних. Зрештою, сенс існування баз даних не у встановленні рейтингів журналів, а у полегшенні щоденної праці вченого під час пошуку необхідної інформації.

Напевно, індекс JCI приживеться і найближчим часом зможе витіснити імпаکت-фактор, тимчасове вікно для розрахунку якого дуже мале — лише 2 роки. До того ж ранжування журналів для кожної області науки зробить JCI універсальним показником рівня журналу, зрозумілого як для популяризатора науки і початківця дослідника.

Де можна знайти значення індикатора цитування журналу? Випуск звітів Journal Citation Reports за 2021 р. включає також

і показник JCI. Навіть користувачі безкоштовної передплати зможуть знайти значення JCI журналу, виконавши пошук у списку on-line основних журналів Clarivate. Наприклад, знаходимо в Master Journal List (<https://mjl.clarivate.com/home>) «Geophysical Journal», потім натискаємо «Переглянути сторінку профілю журналу». Прокрутивши трохи вниз, знаходимо JCI «Нова метрика» зі значеннями 0,23 та 0,24 відповідно для 2020 та 2019 рр.

У таблиці представлено індикатор цитування за 2019 та 2020 р. українських журналів у галузі «Науки про Землю», що входять до наукометричної бази Web of Science. Решта журналів із цієї області, що видаються на території України, до цієї бази не входять.

Якщо, як зазначалося, показники JCI різних двох журналів ділити один на один, можна отримати цифру, який із цих журналів краще (гірше) іншого.

Список літератури

- Всі українські наукові журнали у Scopus та Web of Science, 2022. Режим доступу: <https://openscience.in.ua/ua-journals>.
- Bhosale, U. (2021). Journal Citation Reports 2021: Identify World's Leading Journals with Clarivate's Journal Citation Indicator (JCI). Retrieved from <https://www.enago.com/academy/journal-citation-reports-2021-identify-worlds-leading-journals-with-clarivates-journal-citation-indicator-jci/>.
- Clark, A. (2021). Five Things You Need to Know About the Journal Citation Indicator. Retrieved from <https://www.letpub.com/Five-Things-You-Need-to-Know-About-the-Journal-Citation-Indicator>.
- Davis, P. (2021). Journal Citation Indicator. Just Another Tool in Clarivate's Metrics Toolbox? Retrieved from <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2021/05/24/journal-citation-indicator/>.
- Szomszor, M. (2021). Introducing the Journal Citation Indicator. A new approach to measure the citation impact of journals in the Web of Science Core Collection. Retrieved from <https://clarivate.com/blog/introducing-the-journal-citation-indicator-a-new-field-normalized-measurement-of-journal-citation-impact/>.